

Matti Laitio

YHDYSKUNTASUUNNITELUSSA tarvitaan jatkuvaa ja monenlaista täydennyskoulutusta

Yhdyskuntasuunnittelu on ala, johon on vaikea saada suoraan valmiuksia perustutkinnosta. Näinhän asia on tietysti monissa muissakin ammateissa – tutkinnon suorittamisen jälkeen tarvitaan asioihin perehtymistä käytännön työelämässä ja sopivina annoksina ammatillista täydennyskoulutusta, jotta työelämän haasteista selvitään.

Yhdyskuntasuunnittelun kentässä korostuu kuitenkin erityisesti monitieteellisyys, joka näkyy myös alalla työskentelevien laajassa ammattikuntien kirjossa. Jatkuva oppiminen ja monipuolinen täydennyskoulutus ovat siten tärkeitä yhdyskuntasuunnittelun tehtävisä toimiville.

Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuksen tarpeeseen erityisesti kaavoittajien osalta vaikuttaa useita tekijöitä. Vuoden 2000 alusta voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää kaavoitukselta resursseja ja monipuolista osaamista. Laissa on painotettu aikaisempaa enemmän vuorovaikutteisuutta ja monipuolista vaikutusten selvittämistä.

Kaavoituksen resurssit ovat useissa kunnissa vähentyneet vuoden 1990 jälkeen. Kun tähän lisätään nykyisten kaavoittajien merkittävä siirtyminen eläkkeelle lähivuosien aikana, on pätevien ja osaavien kaavoittajien puute ilmeinen eikä uusia osajia ole peruskoulutuksen kautta tulossa tarvetta vastaavaa määrää. Myös yhdyskuntasuunnittelun parissa toimivien peruskoulutustausta on ollut laajenemassa ja tämäkin aiheuttaa paineita täydennyskoulutuksen kehittämiseen ja pätevöittävään koulutukseen esim. alan järjestöjen ylläpitämää valtakunnallista kaavoittajarekisteriä ajatellen.

Erityisesti lyhytkurssien täydennyskoulutustarjonta on varsin laajaa ja kirjavaa. Kaupallisen täydennyskoulutuksen lisäksi koulutusta järjestävät erityisesti valtion ympäristöhallinto ja alalla toimivat järjestöt ja yhdistykset. Laajempia täydennyskoulutusohjelmia alalla ei juuri ole. Tähän haasteeseen pyritään vastaamaan Teknillisen korkeakoulun Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksessa (YTK).

YTK:n pitkä kurssi on useimmille yhdyskuntasuunnittelijoille tuttu

Koulutukseen liittyen YTK on jo 1960-luvun lopulta alkaen järjestänyt ns. pitkän kurssin yhdyskuntasuunnittelun erikoistumisopinnoina. Nämä erikoistumisopinnot kestävät nykyisellään koko lukuvuoden syksystä kevääseen: viisi viikon mittaista lähiopetusjaksoa, harjoitustöitä ja tenttejä perustuen osittain myös verkko-opetukseen. Erikoistumisopinnoihin sisältyy viikon mittainen ulkomaan ekskursio. Laajuudeltaan erikoistumisopinnot ovat 14–26 opintoviikkoa ja ne voidaan liittää osaksi jatko-opintoja.

Pitkästä kurssista on vuosien saatossa muodostunut käsite, josta YTK lähinnä tunnetaan ja useat alalla pitempään toimineet ovat sen jossakin vaiheessa käyneet. Kurssilaista tulee useimmiten vuoden mittaan varsin tiivis yhteisö, joka pitää yhteyttä vuosikausia kurssin jälkeenkin. Kurssi on hyvä valinta tilan-

**YTK:n pitkän kurssin
ekskursio tutustumassa
Kööpenhaminan
kävelykeskuksaan
kevällä 2003.**

teessa, jossa jo työelämässä kokenut henkilö haluaa uudistua ja pysähtyä laajemmin pohtimaan koko yhdyskuntasuunnittelun kenttää yhdessä hyvin moniammatillisen osallistujajoukon kanssa ja työtilanne mahdollistaa sen ajallisen panostuksen, jota kurssiin osallistuminen edellyttää.

Erikoistumisopinnot kattavat varsin laajasti yhdyskuntasuunnittelun kenttään liittyvät keskeiset kysymykset ja myös ajankohtaiset teemat. Erityisen tärkeää on monitieteellinen lähestymistapa ja opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus. Opintojen ensisijaisena tarkoituksena on laajentaa näkemystä yhdyskuntasuunnitteluun liittyvistä kysymyksistä ja asioiden välisistä suhteista sekä edistää vuoropuhelua alan eri toimijoiden kesken.

Lyhytkurssit avaavat tuoretta tutkimustietoa

YTK:n muu koulutustoiminta on koostunut perinteisesti pääasiassa erilaisista lyhyt- ja tilauskurseista, tutkijaseminaareista ja luentosarjoista, joita on järjestetty usein yhteistyössä muiden yliopistojen ja alan toimijoiden kanssa. Tällaisen kurssien erityisenä tehtävänä on toimia keskustelufoorumeina ja yhdyskuntasuunnitteluun liittyvän tutkimustiedon avaajina käytännön työelämän tarpeisiin. Ne muodostavat tilaisuuden tutkijoiden ja käytännön työn tekijöiden väliseen vuorovaikutukseen. YTK:n profiili lyhytkurssien järjestäjänä onkin niveltää koulutus mahdollisimman kiinteästi ajankohtaiseen korkeakoulutasoiseen tutkimukseen.

Ajankohtaisia tutkimusteemoja YTK:ssa tällä hetkellä ovat ainakin elinympäristön eheyttämiseen liittyvät erilaiset näkökulmat koskien yhdyskuntarakenteen, kaupunkitilojen, asumismuotojen ja asuin ympäristön laadun kehittämistä. Kiinnostuksen kohteena ovat myös vuorovaikutteinen suunnittelu, kulttuurin ja identiteetin rooli kaupunkien ja yhdyskuntien kehittämisessä sekä maaseudun rooli ja mahdollisuudet osana seutujen kehittämistä.

YTK pyrkii järjestämään vuosittain 6–8 lyhytkurssia, joissa nopeasti ja tehokkaasti voi saada käsityksen siitä, mitä ajankohtaisiin teemoihin liittyvissä tutkimuksissa tänä päivänä käsitellään. Aihepiireihin liittyen on mahdollista järjestää myös tilauskoulutusta, jossa käsiteltävät aiheet voidaan räätälöidä osaksi jollakin alueella käytävää käytännön ongelmiin ja kehitystyöhön liittyvää keskustelua.

Täydennyskoulutusmoduuleilla rajatumpien aihepiirien laajempaan käsittelyyn

Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuksessa on selkeästi tarvetta edellä käsiteltyjen pitkän kurssin ja erilaisten lyhytkurssien välimaastoon sijoittuviin, aihepiireiltään rajattuihin mutta kuitenkin lyhytkursseja perusteellisemmin toteutettuihin koulutustuotteisiin. Pitkälle kurssille osallistutaan kuitenkin vain kerran elämässä jossakin työuran vaiheessa ja lyhytkursseja tavoitteellisemmin toteutettavan täydennyskoulutuksen tarve on jatkuvaa ja koko työuran ajan kestävä. YTK:ssa ollaankin suunnittelemaan moduulipohjaista yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutusta (MOPO) vastaamaan tähän haasteeseen. Moduulit suunnitellaan kokonaisuuksina hyödyntäen osin verkko-opetusta. Tällaista yhdyskuntasuunnitteluun liittyvää täydennyskoulutusta ei käytännössä ole tällä hetkellä tarjolla.

Kehitettävät moduulit muodostavat kokonaisuuden, joka vastaa yhdyskuntasuunnittelun keskeisimpiä täydennyskoulutustarpeita. Näitä tarpeita on selvitetty alalla toimiville henkilöille ja organisaatioille tehdyllä kyselyllä alkuvuodesta 2003 sekä erilaisissa sidosryhmätapaamisissa. Tarkemmin kyselyn tuloksiin voi tutustua osoitteessa <http://www.hut.fi/Yksikot/YTK/koulutus/kysely/kyselyraportti.pdf>. Tarpeiden kehittymistä luonnollisesti seurataan jatkuvasti ja moduuleja kehitetään tältä pohjalta. Tässä vaiheessa moduulien työotsikoiksi on valittu seuraavat kuusi aihepiiriä:

- yhdyskuntasuunnittelun uudistuvat perusteet
- prosessien johtaminen ja hallinta yhdyskuntasuunnittelussa
- selvitykset ja vaikutusten arviointi yhdyskuntasuunnittelussa
- vuorovaikutteinen yhdyskuntasuunnittelu
- suunnittelutaidot yhdyskuntasuunnittelussa
- yhdyskuntasuunnittelun välineet, työkalut ja metodiklinikka.

Moduulikonaisuus ajoitetaan kolmen vuoden ajalle. Alustavasti on suunniteltu, että kukin kuudesta moduulista voitaisiin toistaa kolmen vuoden välein. Opiskelijat voivat oman täydennyskoulutustarpeensa mukaisesti suorittaa joko yhden tai useamman näistä moduuleista sovittaen ne joustavasti työelämän vaatimuksiin ja myös muuhun täydennyskoulutukseen vaikka pitemmän ajan

kuluessa. Ensi vuonna on tarkoitus toteuttaa ensimmäiset kaksi moduulia.

Yksi moduuli on laajuudeltaan 1–3 ov. Se koostuu 1–2 lähiopetusjaksosta, etäjäksosta sekä siihen liittyvistä ennakko- ja harjoitustehtävistä. Tällä tavalla aihepiiriin voidaan päästä perinteisiä lyhytkursseja syvemmälle, mutta niistä ei muodostu kuitenkaan opiskelijoille kovin raskaita työteon lomassa. Osa täydennyskoulutustarpeista edellyttää todennäköisesti laajempaa lähestymistapaa. Esimerkiksi suunnittelutaitojen kehittäminen edellyttää pitkäkestoisempaa, ohjattuun käytännön työskentelyyn perustuvaa toteutusmallia.

Koulutuksen tavoitteena on tukea jo käytännön työelämässä toimivien yhdyskuntasuunnittelijoiden lisäksi myös sellaisten suunnittelutehtävään soveltuvan perustutkinnon suorittaneiden henkilöiden ammatillista uudelleen orientoitumista, joiden aikaisempi ura on suuntautunut vähemmän yhdyskuntasuunnittelua sisältäviin tehtäviin. Tällä halutaan vastata pätevien ja osaavien kaavoittajien tarpeeseen. Moduulit rakennetaan käytännössä siten, että ne tarjoavat ajan tasalla olevan tieteellisen taustan aihepiiriin käsittelylle, kansainvälisen katsauksen aiheisiin liittyviin eurooppalaisiin suunnittelu- ja toimintakäytäntöihin ja myös käytännön työkaluja aiheisiin liittyvien tehtävien hoitamiseen työelämässä.

Oppiminen – elinkautinen tuomio

Koulutuksessa korostetaan tänä päivänä yhä enemmän elinikäisen oppimisen periaatetta. Työurat ja myös opintopolut ovat aina yksilöllisiä ja myös täydennyskoulutuksen tulee mukautua entistä joustavammin erilaisiin elämäntilanteisiin ja oppimistarpeisiin. Edellä kuvattu yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuksen tarjonta luo tälle alalle suuntautuville mahdollisuuksia rakentaa omaa täydennyskoulutustaan pitkäjänteisesti niveltäen erilaisia täydennyskoulutusjaksoja ja työssä oppimista omiin tarpeisiin soveltuvaksi kokonaisuudeksi.

Matti Laitio on DI ja toimii koulutuspäällikkönä Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksessa (YTK). Sähköposti matti.laitio@hut.fi.